

الْمَاضِي - רצ"י הפועל בזמן עבר

1. הפועל בערבית דומה מאוד לפועל בעברית. מתוך נטיית הפועל אנו יכולים ללמוד על:
 - א. מי ביצע את הפעולה (כינוי הגוף - למשל: "אכלתי" - אני אכלתי)
 - ב. מתי הפעולה התבצעה (עבר, עתיד, הווה, ציווי)
 - ג. איזו פעולה התבצעה (אופי הפעולה חבוי במשמעות של שלוש אותיות השורש)
2. בפועל בערבית קיימים בניינים, כמו בעברית (פָּעַל, פְּעַל וכו') ונהוג לכנותם בשמות (פְּעַל, פְּעָל, פְּעֵל, פְּעֻל, פְּעִיל וכו') או במספרים - "בניין ראשון", "בניין שני" וכו'.
3. את שלוש אותיות השורש נהוג לכנות, עפ"י סדר הופעתן: פ' הפועל, ע' הפועל, ל' הפועל.
4. אנחנו נלמד את נטיית הבניין הראשון - فَعَّلَ.

בניין ראשון - זמן עבר

1. מבנה הפועל בעבר: שלוש אותיות שורש + תוספת
2. בזמן עבר קיימים שלושה משקלים של פעלים הנבדלים זה מזה בתנועת ע' הפועל:

كَتَبَ , ذَهَبَ , بَدَأَ (ע' הפועל מנוקדת בפתחה) - המשקל הנפוץ ביותר

شَرِبَ , لَبَسَ , فَهَمَ (ע' הפועל מנוקדת בכסרה) - נפוץ אבל פחות

كَبُرَ , كَثُرَ , حَسُنَ (ע' הפועל מנוקדת בדמה) - נדיר
3. שימו לב ! פועל ממשקל מסוים לעולם לא ישתנה למשקל אחר. לדוגמה, הפועל شَرِبَ ינוקד בפְּסָרָה בע' הפועל, לכל אורך הנטייה.

נטיית גופי היחיד

גוף	תבנית
أَنَا	أَنَا
أَنْتَ	أَنْتَ
أَنْتِ	أَنْتِ
هُوَ	هُوَ
هِيَ	هِيَ

משקל	כינוי גוף	אَنَا	أَنْتَ	أَنْتِ	هُوَ	هِيَ
كَتَبَ	كَتَبْتُ	كَتَبْتَ	كَتَبْتِ	كَتَبَ	كَتَبَتْ	
شَرِبَ	شَرِبْتُ	شَرِبْتَ	شَرِبْتِ	شَرِبَ	شَرِبَتْ	
كَبُرَ	كَبُرْتُ	كَبُرْتَ	كَبُرْتِ	كَبُرَ	كَبُرَتْ	

נטיית גופי הרבים

תבנית	גוף
נַחֲנוּ	נַחֲנוּ
אַתֶּם	אַתֶּם
אַתְּנָה	אַתְּנָה
הֵם	הֵם
הֵנָּה	הֵנָּה

כינוי גוף	משקל	נַחֲנוּ	אַתֶּם	אַתְּנָה	הֵם	הֵנָּה
כָּתַבְ	כָּתַבְנָה	כָּתַבְתֶּם	כָּתַבְתִּין	כָּתַבְתִּין	כָּתַבְתִּין	כָּתַבְתִּין
שָׁרַבְ	שָׁרַבְנָה	שָׁרַבְתֶּם	שָׁרַבְתִּין	שָׁרַבְתִּין	שָׁרַבְתִּין	שָׁרַבְתִּין
קָבַרְ	קָבַרְנָה	קָבַרְתֶּם	קָבַרְתִּין	קָבַרְתִּין	קָבַרְתִּין	קָבַרְתִּין

דגשים

צורת הנסתרים הֵם מסתיימת באותיות וא נחות, אינן נשמעות ואין מנוקדות.

צורות נַחֲנוּ ו- הֵנָּה מסתיימות בצליל דומה, אך באותיות שונות:

נַחֲנוּ מסתיימת ב- א ו- הֵנָּה ב- נ.

שלילת העבר

לשלילת פועל בעבר מוסיפים את המילית מָא לפני הפועל:

לא כתב - מָא כָּתַבְ

לא שתיתם - מָא שָׁרַבְתֶּם

לא הלכו - מָא זָהְבוּ

תרגילים

1. סמנו את גוף עושה הפעולה:

אָכַלְתִּי - אָנָּה / אָנְתִּי / הוּא / הִיא
 שָׁמַעְתִּי - אָנָּה / אָנְתִּי / הוּא / הִיא
 וָסַלְתִּי - אָנָּה / אָנְתִּי / הוּא / הִיא
 זָהַבְתִּי - אָנָּה / אָנְתִּי / הוּא / הִיא
 הָרַבְתִּי - אָנָּה / אָנְתִּי / הוּא / הִיא
 פָּהַמְתִּי - אָנָּה / אָנְתִּי / הוּא / הִיא

2. השלימו על פי הדוגמה:

אָנְתִּי (נָזַלְ) _____ אָנָּה (בָּחַתְ) _____ אָנְתִּי (לִיֵּס) _____
 הִיא (דָּחַלְ) _____ אָנְתִּי (פָּתַחְ) _____ הוּא (וָצַעְ) _____
 אָנְתִּי (חָמַלְ) _____ אָנָּה (בָּדָאְ) _____ הִיא (נָזַלְ) _____
 אָנָּה (טָלַבְ) _____ אָנְתִּי (אָכַלְ) _____ הוּא (אָסַף) _____

3. הטו את הפעלים בסוגריים על פי הגוף המתאים להבנת המשפט. תרגמו את המשפטים.

- א. יَا بِنْتِي, إِلَى أَيْنَ _____ (ذَهَبَ) أُمِّي ؟ _____
 ב. مَنْ كَتَبَ فِي دَفْتَرِي ؟ أَنَا _____ (كَتَبَ) _____
 ג. يَا زِيَاد, مَتَى _____ (وَصَلَ) إِلَى الْمَدْرَسَةِ ؟ _____
 ד. أُمِّي _____ (خَرَجَ) ثُمَّ _____ (رَجَعَ). _____
 ה. أَخِي الصَّغِير _____ (كَسَرَ) يَدَهُ الْيَوْمَ. _____

4. השלימו את הטבלה.

كَبُرَ	قَرَأَ	رَكِبَ	عَمِلَ	تَرَكَ	
				تَرَكَتُ	أَنَا
			عَمِلْتُ		أَنْتَ
		رَكَبْتُ			أَنْتِ
	قَرَأَ				هُوَ
كَبُرْتُ					هِيَ

5. סמנו רק פעלים בזמן עבר :

دَرَسُوا أَكْتُبْ ذَهَبْنَا أَكَلْتُمْ نَسَمِعُ وَصَلْنَا رَجَعْتُ
 رَأَيْتُنَّ تَنْزِلُ خَرَجْتُ هَرَبْتُ سَمِعَ يَعْمَلُ كِتَابُكَ

6. סמנו רק את אותיות השורש :

لَعِبُوا فَهِمْتُ أَخَذْتُ نَزَلْتُنَّ عَمِلَ ذَهَبْنَا فَتَحْنَا جَلَسْتُ

7. סמן את כל הפעלים שפ' הפועל שלהם היא האות وאו و :

وَكَانَتْ وَصَلْتُمْ وَفَتَحْنَا وَفَاةً وَرَدُّوا وَقَفَ وَكَسَرْتُ وَوَضَعَنْ

8. כתבו לפני כל פועל את כינוי הגוף המתאים לו (בערבית):

____ דَرَسْتَنْ ____ ذَهَبُوا ____ كَتَبْتَ ____ عَمِلُوا ____ سَمِعَ
____ خَرَجْتُمْ ____ وَصَلْنَا ____ تَرَكْتُ ____ نَزَلْتُ ____ وَقَفَ

9. מתחו קו בין הפועל לכינוי הגוף המתאים:

دَرَسُوا	أَنَا	نَحْنُ	رَأَيْتُنَّ
خَرَجْتُ	أَنْتَ	أَنْتُمْ	هَرَبْتُ
سَمِعَ	أَنْتِ	أَنْتَنَّ	وَقَفْتُمْ
ذَهَبْنَا	هُوَ	هُمْ	وَصَلْتُ
أَكَلْنَا	هِيَ	هُنَّ	رَجَعْتُ

10. סמן את התרגום הנכון למשפטים הבאים:

מרים פתחה את הדלת	فَتَحَتْ مَرِيَمَ الْبَابَ /	فَتَحَتْ مَرِيَمَ الْبَابَ
לא שתינו קפה	مَا شَرِبْتُمْ الْقَهْوَةَ /	مَا شَرَبْنَا الْقَهْوَةَ
הגעתי לכיתה	وَصَلْتُ إِلَى الصَّفِّ /	وَصَلْتُ إِلَى الصَّفِّ
אתן לא גרתן באילת	مَا سَكَنْتُنَّ فِي إِيلات /	مَا سَكَنُوا فِي إِيلات
הם למדו את השפה הערבית	دَرَسْنَا اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ /	دَرَسُوا اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ
את לא נסעת לירדן	مَا سَافَرْتُ إِلَى الْأُرْدُنِّ /	مَا سَافَرْتُ إِلَى الْأُرْدُنِّ
האם ידעת היכן בֵּיתִי?	هَلْ عَرَفْتَ أَيْنَ بَيْتِي ? /	هَلْ عَرَفَ أَيْنَ بَيْتِي ?
האיש נסע באוטובוס	رَكِبَ الرَّجُلُ الْبَاصَ /	رَكِبَتْ الرَّجُلُ الْبَاصَ
הן אכלו תפוחים ובננות	أَكَلْنَا التُّفَّاحَ وَالْمُوزَ /	أَكَلْنَ التُّفَّاحَ وَالْمُوزَ

_____ דַרְסְתִּי _____ מָא עֲרַפְתִּי _____ רַגְעֵנִי _____
 _____ מָא זָכַרְתִּי _____ עֲמִלּוּ _____ מָא וַסַּלְתִּי _____
 _____ זָהַבְתִּי _____ מָא פִתַּחְתִּי _____ וַזַּעַנִי _____
 _____ מָא רָאִיתִנִּי _____ מָא פִהֶם _____ מָא וַקַּעַנָא _____

12. תרגם לערבית (בעזרת המילון) :

_____ הן ישבו _____ לא שתינו _____ לא חליתי _____
 _____ לא קרה _____ חשו _____ ירד _____
 _____ לא שלטה _____ כָּלָה _____ לא ברחו _____
 _____ נשאתן _____ טיפסָה _____ בטח ב... _____

13. בחרו את הפועל המתאים מתוך הסוגריים ואח"כ תרגמו את המשפט :

- א. יָא אֲבִי, הֲלִי **﴿قَرَأْتُ/قَرَأْتَ﴾** الْكِتَابَ الْجَدِيدَ الْيَوْمَ ?
 ב. יָא בְנָת, מֵתִי **﴿ذَهَبْتُ/ذَهَبְנَ﴾** إِلَى الْمَدْرَسَةِ ?
 ג. יָא מַלִּיקַתِ الصَّفِّ, הֲלִי **﴿دَرَسْتُ/دَرَسْتَ﴾** اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ ?
 ד. **﴿دَرَسْتُ/دَرَسْتَ﴾** وَدَادَ اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ فِي الصَّفِّ الثَّامِنِ .
 ה. יָא אוֹלָד, إِلَى אֵינִי **﴿ذَهَبُوا/ذَهَبْتُمْ﴾** فِي اللَّيْلَةِ ?
 ו. הֵם מָא **﴿دَخَلُوا/دَخَلْنَ﴾** الْمَدِينَةَ فِي الصَّبَاح

14. הטו את הפועל בהתאם לגוף המבוקש :

הכינוי	השורש	הצורה	הכינוי	השורש	הצורה	הכינוי	השורש	הצורה
_____	אָחַד	_____	נָחַן	סָרַח	_____	הֵם	וַסַּל	_____
_____	הֵן אִסַּף	_____	אַנְתִּי	סָפַח	_____	אַנְתִּי	וַזַּעַ	_____
_____	אַנְתִּי אָכַל	_____	אַנָּה	סָכַן	_____	הִי	וַקַּעַ	_____

15. תרגם את צורות הפועל לעברית :

_____	قَرَأْتُ	_____	سَأَلْتُ	_____	أَخَذْتُ
_____	كَتَبُوا	_____	سَرَقْتَنَ	_____	أَسِفْنَا
_____	كَسَرَنَ	_____	سَقَطْنَا	_____	أَكَلْتُمْ
_____	لَبِسْتُ	_____	سَكَنْتَ	_____	بَحَثْتُ
_____	لَعِبَ	_____	سَمَحُوا	_____	بَدَأَنَّ

16. נתח את הפעלים בטבלה :

צורת הפועל	שורש	גוף	תרגום
بَدَأْتُ			
بَعَثْتُ			
جَلَسْتُ			
كَشَفْنَا			
حَكَمْتُ			
سَمَحْنَا			
سَمِعْتُ			
شَرَبُوا			
شَعَرُوا			
شَمَلْتُ			

17. השלם את הנתונים החסרים בטבלה בעזרת המילון :

צורת הפועל	שורש	גוף	תרגום
عَرَفْتُ			
	عَمِلَ	أَنَا	
			פתיחה
	فَحَصَ	أَنْتِ	
فَهُمْ			
			טיפוס
	ضَحِكَ	هُنَّ	
وَرَدُوا			
	وَصَلَ	نَحْنُ	
وَضَعْنَا			
			נפילתי
نَشَرْتُ			
	خَرَجَ	أَنْتَنَ	
دَخَلُوا			